

บทความวิจัย (Research Article)

ชื่อไก่ชนนเรศวร : การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ

The Name of Naresuan Fighting Cock :

An Analysis of the Meanings and Beliefs

ธัญพร บุญยู^{1*} อรุณญา เทียมเมฆ¹ ตฤณกร จันทร์บ่อโพธิ์¹และสุชาดา เจียพงษ์²Thanyaphon Bunyu^{1*}, Arunya Thaiemmek¹, Trinnakorn Janbopho¹and Suchada Jiaphong²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อจากชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลชื่อไก่ชนนเรศวร จากศูนย์อนุรักษ์ไก่ชนนเรศวรด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 94 ชื่อ สามารถจัดประเภทความหมายได้ 10 ประเภทความหมาย ผู้วิจัยได้คิดเป็นร้อยละของชื่อไก่ชนนเรศวร ดังต่อไปนี้ 1. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ เครื่องใช้ พบจำนวน 53 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 56.38 ได้แก่ กำไลทอง ขวานสยาม งูเงิน งูทอง ทองกำไร ทองขุมทรัพย์ ทองคำแหง ทองดี เป็นต้น 2. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ พบจำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.51 ได้แก่ ไกรทอง ตะเพาแก้ว ตะเพาทอง เนื้อทอง พรานทอง เรยาวันทอง สังข์ทอง 3. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ และกิริยาอาการ พบจำนวน 8 ชื่อ ร้อยละ 8.51 ได้แก่ ขุมทอง เจริญทอง ทองเจริญ ประกายทอง ประกายเพชร มีทอง สายทอง สีทอง 4. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม พบจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.38 ได้แก่ กุมารทอง ดวงทอง เทพมงคล บุญเจริญ พรหมมงคล อินทร์ทอง 5. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ พบจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.38 ได้แก่ กวางทอง ขุนทอง มังกรทอง สิงห์ทอง หงส์ทอง หงส์เพชร

¹ นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

² สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

*Corresponding author; email: arunya.th@psru.ac.th

(Received: 28 November 2024; Revised: 16 February 2025; Accepted: 17 June 2025)

6. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับพืช พบจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.25 ได้แก่ กาซะลอง ฟักทอง โพธิ์ทอง สีสาวดี 7. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ พบจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.20 ได้แก่ ดวงแสงตะวัน แสงทอง 8. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ พบจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.20 ได้แก่ นครหลวง เรือนทอง วังทองกลาง 9. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับยศตำแหน่งทางสังคม พบจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.12 ได้แก่ พญาทองสิน 10) ความหมายที่เกี่ยวข้องกับอาหาร พบจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.07 ได้แก่ ฝอยทอง ส่วนผลการวิเคราะห์ความเชื่อจากชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก พบความเชื่อจากชื่อไก่ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สิริมงคล 2) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์นำโชคและความสมหวัง 3) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์ที่ให้โชคลาภ ความร่ำรวย 4) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ และ 5) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์เสริมบารมีคู่บ้านคู่เมือง

คำสำคัญ: ไก่ชนนเรศวร ความหมาย ความเชื่อ

Abstract

This research article aims to analyze the meanings and beliefs that are reflected in the names of the Naresuan Fighting Cock in Phitsanulok province. The research employs a descriptive-analytical method and collects the data from the Naresuan Fighting Cock Conservation Center through the interviews. The study found a total of 94 names for Naresuan Fighting Cock in Phitsanulok province, which can be categorized into 10 types based on their meanings. They are ranked from most to least common as follows: 1) Meaning relating to objects and tools represented in 53 names (56.38%); 2) Meaning relating to human names, 8 names (8.51%); 3) Meaning relating to characteristics and actions, found in 8 names (8.51%); 4) Meaning relating to religions and cultures appeared in 6 names, accounting for 6.38%; 5) Meaning relating to animals were represented in 6 names, accounting for 6.38%; 6) Meaning relating to plants, with 4 names, accounting for 4.25%; 7) Meaning relating to nature and the environment were 3 names, 3.20%; 8) Meaning relating to places, it appeared in 3 names, 3.20%; 9) Meaning relating to rankings and positions, it was found in 2 names, 2.12%; and 10) Meaning relating to food names, it was found in only 1 name, 1.07%. The analysis of beliefs derived

from the name of Naresuan Fighting Cock in Phitsanulok province identified five aspects of belief associated with the name of the cocks, as follows: 1) The Naresuan Fighting Cock is a sacred animal; 2) The Naresuan Fighting Cock is a bringer of luck and fulfillment; 3) The Naresuan Fighting Cock is an animal that brings wealth; 4) The Naresuan Fighting Cock is a symbol of success; and 5) The Naresuan Fighting Cock is an animal that enhances the prestige of the home and the city.

Keywords: Naresuan fighting cock, meanings, belief

บทนำ

“ไก่ชนนเรศวร” เป็นไก่ที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างช้านาน ในประวัติศาสตร์ชาติไทย ได้ปรากฏในบันทึกเรื่องพระนเรศวรมหาราชในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) เมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพำนักอยู่ในกรุงหงสาวดี ประเทศพม่า พระองค์ทรงนำไก่ชนไปจากเมืองพิษณุโลก เพื่อนำไปชนกับไก่ของพระมหาอุปราชา เป็นไก่ที่มีลักษณะพิเศษรูปร่างสวยงามมีความกล้าหาญในการต่อสู้ จึงได้ขนชนะไก่ของพระมหาอุปราชาของพม่า ไก่ชนที่มีลักษณะพิเศษเช่นนี้คนไทยจึงให้สมญานามว่า “เหลื่องหางขาว ไก่เจ้าเลี้ยง” (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก, 2548, น. 10) สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลกได้จัดประกวดไก่ชนพระนเรศวรขึ้นครั้งแรกของพิษณุโลก เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 ซึ่งครบ 400 ปี ของการขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในปี พ.ศ.2534 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลกได้คิดค้นชมรมเพื่อพัฒนา และอนุรักษ์ไก่ชนนเรศวร ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

จากการศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องกับไก่ชนนเรศวร หรือไก่เหลื่องหางขาวจะเห็นได้ว่าการให้สมญานามว่า “ไก่เหลื่องหางขาว ไก่เจ้าเลี้ยง” ได้มาจากลักษณะและรูปร่างที่สวยงามของไก่ได้ขอขึ้นทะเบียนเป็นพันธุ์สัตว์พื้นเมืองไทยประจำถิ่น เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2555 โดยลักษณะพิเศษของไก่ชนนเรศวรตามความเชื่อของโบราณมีหลายประการคือ พ่อพันธุ์มีลักษณะพระเจ้าห้าพระองค์ คือ มีหย่อมกระ มีสีขาวแซม 5 แห่ง ที่หัวบริเวณท้ายเสนียด หัวปีกทั้งสองข้างและขาทั้งสองข้าง ในโบราณถือว่ามีเทพรักษาถึง 5 พระองค์ จึงถือเป็นไก่สกุลสูงหรือ “พระยาไก่” มีสร้อยคอ สร้อยหลัง สร้อยปีก มีสีเหลื่องทองอร่าม เรียกว่า เหลื่องประภัสสร มีสร้อยใต้ปีกข้างลำตัว เรียก สร้อยสังวาลย์ มีสีเดียวกับสร้อยคอและสร้อยหลัง มีขนที่ได้โคนหางขลิบสีเหลื่อง เนื้อทวารหนัก มีลักษณะประสานกันแหลมขึ้นไปโคนหางเสมอดอกบัว เรียกบัวคว่ำ-บัวหงาย ก้านขนสร้อย และหางมีสีขาว ขนหุ้มสามสี ได้แก่ สีเหลื่อง สีขาว และสีดำ

ฝาปิดจมูกมีสีขาว และมีเกล็ดสำคัญ ซึ่งเป็นเกล็ดพิฆาต เช่น เสือซ่อนเล็บ เหน็บใน ไชบาดาล ผลาญศัตรู เป็นต้น (นิสิต ดังตระการพงษ์, 2558, น. 16)

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า “ไก่อชนนเรศวร” มีลักษณะการตั้งชื่อไก่ที่มีความหมายและสะท้อนความเชื่อที่น่าสนใจ โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์กับผู้เลี้ยงไก่ที่ศูนย์อนุรักษ์ไก่อชนนเรศวร โรงเรียนปัญญานุกูล จังหวัดพิษณุโลก จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นพบว่า ชื่อไก่อชนนเรศวร ใช้ภาษาในการตั้งชื่อที่มีความหมายมาจากลักษณะของตัวไก่ สถานที่เพาะเลี้ยงไก่ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ชื่อตัวละคร และความเป็นสิริมงคล บุญบารมี ร่ำรวย โชคดีสมหวัง ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง เช่น ทองคำแหง ทองนาโชค จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการตั้งชื่อจะเห็นได้ว่ายังไม่พบการศึกษาการตั้งชื่อไก่ อีกทั้งไก่เหลืองหางขาวเป็นไก่ที่มีความสำคัญตามประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏอยู่ในพงศาวดารเป็นสัตว์เลี้ยงของพระนเรศวรมหาราช จนได้สมญาว่า “ไก่เหลืองหางขาว ไก่เจ้าเลี้ยง” และเป็นสัตว์ที่อยู่คู่บ้านคู่มืองของชาวจังหวัดพิษณุโลกมาอย่างยาวนาน

ผู้วิจัยจึงวิจัยเรื่อง ชื่อไก่อชนนเรศวร : การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อเพื่อเก็บรวบรวมรายชื่อไก่ วิเคราะห์ความหมายและความเชื่อจากการตั้งชื่อไก่ ทั้งนี้ชื่อไก่อชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก มีความหมายเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคลถือเป็นการให้คุณค่าสัตว์และสะท้อนความเชื่อ เช่น ความเชื่อด้านสิริมงคล ความเจริญรุ่งเรือง ความร่ำรวย อีกทั้ง ผลวิจัยในครั้งนี้นอกจากช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจความหมายและความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อไก่แล้ว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจจะศึกษาการตั้งชื่อไก่อชนนเรศวร ยังสามารถนำผลวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว และความรู้ภูมิปัญญาประจำจังหวัดพิษณุโลกได้อีกแนวทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อไก่อชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อจากชื่อไก่อชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดการวิเคราะห์ความหมาย

การวิเคราะห์ความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวร ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์ประเภทของความหมายและของคำ ตามแนวทางของ ไนดา (Nida, 1975, p. 174, อ้างถึงใน สุชาติา เจียพงษ์, 2565ก, น. 3) กล่าวถึงวงความหมาย (Semantic Domain) แบ่งกลุ่มความหมายที่มีองค์ประกอบทางความหมายย่อยที่แน่นอนร่วมกัน เช่น สรรพสิ่ง วัตถุเคลื่อนที่ มวลสาร สิ่งประดิษฐ์ เหตุการณ์ กระบวนการ สภาพ เป็นต้น แบ่งคำนามออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. สรรพสิ่ง ประกอบด้วย ก. สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ 1) ธรรมชาติ 2) สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งก่อสร้าง
- ข. สิ่งมีชีวิต ได้แก่ 1) สัตว์ นก แมลง 2) มนุษย์ 3) สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ
2. เหตุการณ์
3. นามธรรม และ 4. ความเกี่ยวข้องระหว่างสิ่ง ๆ หนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ โดย สุชาติา เจียพงษ์ (2565ก) ได้นำแนวคิดของไนดา (Nida, 1975) สรุปเป็น 7 กลุ่มความหมาย ได้แก่ ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ความหมายเกี่ยวกับพืช ความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ ความหมายเกี่ยวกับลักษณะและกิริยาอาการ ความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหมายเกี่ยวกับยศตำแหน่ง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์กรอบแนวคิดข้างต้น มาจัดประเภทกลุ่มความหมายชื่อไก่ชนนเรศวร จากการเก็บข้อมูล สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ประเภทความหมายจากการตั้งชื่อไก่ชนนเรศวร ได้ 10 กลุ่มความหมาย ดังต่อไปนี้ 1. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ 2. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ 3. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของเครื่องใช้ 4. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับพืช 5. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ และกิริยาอาการ 6. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับยศตำแหน่งทางสังคม 7. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ 8. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ 9. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม และ 10. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับอาหาร

แนวคิดการวิเคราะห์ความเชื่อ

การวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากการตั้งชื่อโก๋ชนนเรศวรในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดความเชื่อของ สุชาติดา เจียพงษ์ (2565) โดยแบ่งประเภทของความเชื่อของคนไทยออกเป็น 14 ประเภท ดังนี้

1. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความสามัคคี
2. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความสุข ความสงบ
3. ความเชื่อที่เกี่ยวกับการเคารพนับถือ มีบารมี
4. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์
5. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความสำเร็จ มีชัยชนะ
6. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความมีเสน่ห์ สง่างาม เป็นที่รัก
7. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรือง
8. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความร่ำรวย มีฐานะที่ดี
9. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความสมหวัง โชคดี
10. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความมีวาสนา
11. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความมีอายุยืน สุขภาพแข็งแรง
12. ความเชื่อที่เกี่ยวกับสิริมงคล พบแต่สิ่งดี ๆ
13. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตตามวิถี

ชนบประเพณี

14. ความเชื่อที่เกี่ยวกับความมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จัก

ผู้วิจัยนำแนวคิดข้างต้นมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และได้นำมาประยุกต์โดยสังเคราะห์ความเชื่อจากข้อมูล สรุปรูปเป็นกรอบแนวคิดความเชื่อเพื่อวิเคราะห์ชื่อโก๋ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของไก่ชนนเรศวร แนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ แนวคิดเรื่องการจัดประเภทความหมาย และความเชื่อที่สะท้อนจากภาษา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ

2. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมรายชื่อไก่ชนนเรศวรในจังหวัดพิษณุโลก โดยคัดเลือกสถานที่เพาะเลี้ยงไก่ชนนเรศวรจากศูนย์อนุรักษ์ไก่ชนนเรศวร โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล จังหวัดพิษณุโลก ทั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์รายชื่อไก่ชนนเรศวรที่ศูนย์อนุรักษ์ไก่ชนนเรศวร ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตอยู่ รวมทั้งหมด 94 ชื่อ อย่างไรก็ตามในการเก็บข้อมูลพบรายชื่อไก่พื้นเมือง ซึ่งไม่ใช่ไก่ชนนเรศวร หรือไก่เหลืองหางขาว ผู้วิจัยจะคัดเลือกรายชื่อและจะไม่นำมาวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) ความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 2) ความเชื่อที่ปรากฏจากการตั้งชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

3.1 การวิเคราะห์ความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวร ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการจำแนกประเภทความหมาย ทั้งนี้การวิเคราะห์ความหมายทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยง เจ้าของไก่และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) โดยวิเคราะห์จากความหมายหลักของชื่อเท่านั้น นับความถี่ในการปรากฏชื่อ ดังตัวอย่างการวิเคราะห์

“มังกรทอง” มีความหมายหลักคือ มังกร (ส่วนหลัก) + ทอง (ส่วนขยาย)

ผู้วิจัยจะสรุปชื่อไก่ “มังกรทอง” เป็นกลุ่มความหมายเกี่ยวกับ สัตว์ หากพบรายชื่อไก่ที่มีความหมายนอกเหนือจากกรอบแนวคิดที่ตั้งกรอบไว้ ผู้วิจัยจะเพิ่มกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ เมื่อวิเคราะห์ชื่อไก่ชนนเรศวรทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยสรุปจำนวนความถี่และคำร้อยละ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับความหมายรองในการตั้งชื่อไก่ชนนเรศวรมาประกอบการวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อไก่ชนนเรศวร

3.2 การวิเคราะห์ความเชื่อจากชื่อโก๋ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเชื่อตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ จากการศึกษาข้อมูลของชื่อโก๋ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โดยพิจารณาจากความหมายของชื่อโก๋ชนนเรศวร ในการวิเคราะห์หมโนทัศน์ทางความเชื่อ

4. ชั้นสรุปอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) สรุปความถี่ และคำร้อยละ ตาราง และแผนภูมิประกอบการอธิบาย โดยเขียนเรียบเรียงเป็นเล่มรายงานวิจัย จำนวน 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 5 สรุปผลอภิปรายและข้อเสนอแนะ และเรียบเรียงเป็นบทความวิชาการเผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติ

ผลการวิจัย

การศึกษา “ชื่อโก๋ชนนเรศวร : การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อโก๋ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อวิเคราะห์ความเชื่อจากชื่อโก๋ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบรายชื่อโก๋ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 94 ชื่อ สามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาดังนี้

1. ความหมายของชื่อโก๋ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความหมายของชื่อโก๋ชนนเรศวร ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์จำแนกประเภทความหมายแบ่งได้ 10 กลุ่มความหมาย ได้แก่

1. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของเครื่องใช้
2. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์
3. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ และกิริยาอาการ
4. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม
5. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์
6. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับพืช
7. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ
8. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่
9. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับยศและตำแหน่งทางสังคม

สรุปประเภทความหมาย จำนวนและค่าร้อยละ ดังตารางการวิเคราะห์ต่อไปนี้

[illegible]

ตาราง 1 การวิเคราะห์ความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวร (ต่อ)

ชื่อไก่ชนนเรศวร	ประเภทของความหมาย									
	สิ่งของเครื่องใช้	มนุษย์	ลักษณะและกิริยาอาการ	ศาสนาและวัฒนธรรม	สัตว์	พืช	ธรรมชาติ	สถานที่	ยศตำแหน่งทางสังคม	อาหาร
46. ทองสมหวัง	✓									
47. ทองสยาม	✓									
48. ทองสันติ	✓									
49. ทองสันติภาพ	✓									
50. ทองสุข	✓									
51. ทองแสงอรุณ	✓									
52. ทองหยด	✓									
53. ทองอินทร์	✓									
54. ทองอุทัย	✓									
55. ทองอุบล	✓									
56. ทองเอก	✓									
57. เทพมงคล				✓						
58. นครหลวง								✓		
59. เนื้อทอง		✓								
60. บุญเจริญ				✓						
61. ปรกายทอง			✓							
62. ปรกายเพชร			✓							
63. ปิ่นทอง	✓									
64. ฝอยทอง										✓
65. ฟักทอง						✓				
66. พญาทอง									✓	
67. พรมงคล				✓						
68. พรานทอง		✓								
69. เพชรศิลา	✓									
70. โพธิ์ทอง						✓				

ตาราง 1 การวิเคราะห์ความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวร (ต่อ)

ชื่อไก่ชนนเรศวร	ประเภทของความหมาย									
	สิ่งของเครื่องใช้	มนุษย์	ลักษณะและกิริยาอาการ	ศาสนาและวัฒนธรรม	สัตว์	พืช	ธรรมชาติ	สถานที่	ยศตำแหน่งทางสังคม	อาหาร
71. มงกุฎทอง	✓									
72. มณีทอง	✓									
73. มังกรทอง					✓					
74. มีทอง			✓							
75. รถทอง	✓									
76. เรยา		✓								
77. เรือนทอง								✓		
78. ลีลาวดี						✓				
79. วังทองกลาง								✓		
80. วันทอง		✓								
81. สังข์ทอง		✓								
82. สายทอง			✓							
83. สิงห์ทอง					✓					
84. สิน									✓	
85. สีทอง			✓							
86. เสมาทอง	✓									
87. แสงตะวัน							✓			
88. แสงทอง							✓			
89. แสนทรัพย์	✓									
90. หงส์ทอง					✓					
91. หงส์เพชร					✓					
92. เหยี่ยวทอง	✓									
93. อินทร์ทอง				✓						
รวม	53	8	8	6	6	4	3	3	2	1
ร้อยละ	56.38	8.51	8.51	6.38	6.38	4.25	3.20	3.20	2.12	1.07

จากตาราง 1 สามารถจัดประเภทความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวรได้ 10 กลุ่มความหมาย นับจำนวนความถี่การปรากฏ และค่าร้อยละ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังต่อไปนี้

1) ความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ พบจำนวน 53 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 56.38 ได้แก่ กำไททอง ขวานสยาม ถุงเงิน ถุงทอง ทองกำไร ทองชุมทรัพย์ ทองคำแหง ทองดี ทองแดง ทองทัชชา ทองแท่ง ทองไทยแลนด์ ทองนเรศ ทองนาค ทองนารายณ์ ทองนำโชค ทองนุกูล ทองบุรพา ทองประภัสสร ทองปัญญา ทองปาริชาติ ทองพญา ทองพิณโลก ทองพุทธรักษา ทองพูน ทองเพิ่มโชค ทองมงคล ทองมีโชค ทองราชพฤกษ์ ทองราชา ทองลำพูน ทองวังจันทน์ ทองศิลา ทองสมหวัง ทองสยาม ทองสันติ ทองสันติภาพ ทองสุข ทองแสงอรุณ ทองหยด ทองอินทร์ ทองอุทัย ทองอุบล ทองเอก ปิ่นทอง เพชรศิลา เพชรศิลาทอง มงกุฎทอง มณีทอง รถทอง เสมาทอง แสนทรัพย์ เจริญทอง

2) ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ ชื่อบุคคล พบจำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.51 ได้แก่ ไกรทอง ตะเพาแก้ว ตะเพาทอง เนื้อทอง พรานทอง เรยา วันทอง สังข์ทอง

3) ความหมายเกี่ยวกับลักษณะ และกิริยาอาการ พบจำนวน 8 ชื่อ ร้อยละ 8.51 ได้แก่ ขุมทอง เจริญทอง ทองเจริญ ปรกายทอง ปรกายเพชร มีทอง สายทอง สี่ทอง

4) ความหมายเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรม พบจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.38 ได้แก่ กุมารทอง ดวงทอง เทพมงคล บุญเจริญ พรมงคล อินทร์ทอง

5) ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ พบจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.38 ได้แก่ กวางทอง ขุนทอง มังกรทอง สิงห์ทอง หงส์ทอง หงส์เพชร

6) ความหมายเกี่ยวกับพืช พบจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.25 ได้แก่ กาซะลอง ฟักทอง โพธิ์ทอง สีสาวดี

7) ความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ พบจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.20 ได้แก่ ดวงแสงตะวัน แสงทอง

8) ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ พบจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.20 ได้แก่ นครหลวง เรือนทอง วังทองกลาง

9) ความหมายเกี่ยวกับยศตำแหน่งทางสังคม พบจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.12 ได้แก่ พญาทอง สีน

10) ความหมายที่เกี่ยวข้องกับอาหาร พบจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.07 ได้แก่ ฝอยทอง

2. ความเชื่อจากการตั้งชื่อไถ่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

การวิเคราะห์ความหมายของชื่อไถ่ชนนเรศวรได้เป็น 10 กลุ่มความหมาย สามารถวิเคราะห์ความเชื่อจากความหมายของชื่อไถ่ชนนเรศวร ตามแนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) โดยเชื่อว่าการศึกษาภาษาเพื่อทำความเข้าใจหรือเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติของคนในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งนั้น มีแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิดและการมองโลกของผู้พูด เนื่องจากภาษาเป็นสิ่งที่ แอบแฝงไปด้วยมโนทัศน์ (Concept) ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายของคำและโครงสร้างของ ภาษาของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจึงสามารถสะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของชนกลุ่มนั้นได้ นักมานุษยวิทยาชื่อ เฟรค (Frake, 1980, อ้างถึงใน สุขาดา เจียพงษ์, 2553, น. 39-40) เป็นหนึ่งในผู้เริ่มศึกษาสังคมวัฒนธรรมผ่านภาษา โดยเฟรคสนใจศึกษาระบบความคิดและวัฒนธรรมของ ชนกลุ่มที่จะศึกษาผ่านภาษา เชื่อว่าภาษาหรือคำที่ใช้อยู่ในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ล้วนสะท้อนถึง มโนทัศน์ของกลุ่มชนนั้น เนื่องจากสิ่งใดที่อยู่ในมโนทัศน์ และมีความสำคัญต่อชนกลุ่มนั้นจะมีคำ เรียกสิ่งนั้น คำที่มีใช้อยู่ในแต่ละสังคมวัฒนธรรมสามารถทำให้เข้าใจวิธีการคิด การมองของชน กลุ่มที่ใช้ภาษาได้ การศึกษาจากคำเรียกที่ปรากฏในภาษาจะเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ (concept) ที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งนั้นมีอยู่อย่างมีนัยสำคัญ การศึกษาตามแนวคิดด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ทำให้ เข้าใจและเข้าถึง ลักษณะสังคมวัฒนธรรม แนวคิด โลกทัศน์ ความเชื่อ ของกลุ่มชนในสังคมและ วัฒนธรรมนั้นได้อย่างลึกซึ้ง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเชื่อตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ จากการศึกษาชื่อไถ่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก พบความเชื่อที่สะท้อนจากการตั้งชื่อไถ่ชนนเรศวร 5 ด้าน ดังนี้

1. ไถ่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สิริมงคล จากความหมายของชื่อไถ่ชนนเรศวรสะท้อนความเชื่อ ว่า ไถ่คือสัตว์สิริมงคล จึงนิยมตั้งชื่อโดยใช้คำที่อยู่ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ โดยเฉพาะใช้คำว่า “ทอง” ประกอบคำในการตั้งชื่อ คนในสังคมมองว่าไถ่เป็นสัตว์สิริมงคล โดยเฉพาะไถ่ชนนเรศวรซึ่งถือเป็นพระยาไถ่ มีลักษณะมงคล 5 พระองค์ และทองเป็นสัญลักษณ์ ของความมีคุณค่า ความดี มงคลต่อผู้เลี้ยง จึงตั้งชื่อไถ่ชนนเรศวรโดยใช้คำว่า “ทอง” เป็นจำนวน หลายชื่อ ได้แก่ ทองดี ทองแดง ทองทัชชา ทองนุกูล ทองประภัสสร ทองปัญญา ทองปาริชาติ ทอง พญา ทองพุทธรักษา ทองพูล ทองมงคล ทองราชพลักษ์ ทองราชา ทองศิลา ทองแสงอรุณ ทอง หยด ทองอินทร์ ทองเอก เสมาทอง นอกจากนี้ยังใช้คำว่า “มงคล” พรหมมงคล เทพมงคล หรือ เปรียบไถ่ชนนเรศวรเทียบเท่าสัตว์ที่มีลักษณะดีมีมงคล จากชื่อไถ่ที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ มังกรทอง สิงห์ทอง หงส์ทอง หงส์เพชร กวางทอง มีลักษณะงามเป็นมงคลจากชื่อไถ่ที่มีความหมาย

เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีมีมงคล ได้แก่ เจริญทอง สีทอง เนื้อทอง ประกายทอง ประกายเพชร ฝอยทอง มีทอง และสายทอง และการตั้งชื่อไก่ที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ ชื่อบุคคลสำคัญ ในวรรณกรรม ได้แก่ ไกรทอง สังข์ทอง ตะเพาทอง ตะเพาแก้ว และวันทอง

2. ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์นำโชคและความสมหวัง “โชคดี สมหวัง” หมายถึง ความมีโชคเคราะห์ดี ดวงดี ได้ดังที่หวัง จากผลการวิเคราะห์ปรากฏการตั้งชื่อไก่ชนนเรศวรในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อจะพบว่ามียชื่อไก่ที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวข้องกับโชคดี สมหวัง ได้แก่ ชื่อ ดวง ดวงทอง ทองนำโชค และในกลุ่มความหมายชื่อไก่ที่เกี่ยวกับสิ่งของยังปรากฏใช้คำที่เกี่ยวกับโชค ได้แก่ ทองเพิ่มโชค ทองมีโชค ทองสมหวัง ซึ่งคนในสังคมมีความเชื่อว่าหากตั้งชื่อไก่ชนนเรศวรที่มีความหมายดังกล่าว ไก่จะนำโชคดี เคราะห์ดี ดวงดี สมหวังมาให้ผู้เลี้ยง

3. ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์ที่นำไปโชคลาภ ความร่ำรวย จากความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวรสะท้อนความร่ำรวย เปรียบไก่ คือทรัพย์สินเงินทอง ได้แก่ ขุมทอง กำไลทอง ทองนาคทองขุมทรัพย์ ทองแท่ง ทองกำไร ทองพูล ปิ่นทอง พานทอง เพชรศิลา เพชรศิลาทอง มณีทอง มงกุฎทอง เสมาทอง รถทอง ถุงทอง ถุงเงิน เจริญทอง ผู้ใดเลี้ยงไก่ชนนเรศวรจะร่ำรวยเงินทองเสมือนไก่เป็นทรัพย์สินเงินทอง ทรัพย์สมบัติ

4. ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง สุขสงบ จากความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวรสะท้อนความเชื่อว่าเป็นสัตว์แห่งความสำเร็จเห็นได้จากชื่อไก่ที่มีความหมายเกี่ยวกับความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง สุขสงบ ได้แก่ เจริญทอง ทองเจริญทองปัญญา ทองสุข ทองสันติทอง ทองสันติภาพ แสงตะวัน

5. ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์เสริมบารมี คู่บ้านคู่เมือง เชื่อว่าผู้ที่ได้เลี้ยงไก่ชนนเรศวรจะเป็นผู้มีบารมี เสริมบารมีผู้เลี้ยง และเสริมบารมีคู่บ้านคู่เมือง ดังฉายานาม “ไก่เจ้าเลี้ยง” เห็นได้ชัดเจนจากการตั้งชื่อไก่ที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่ และความหมายเกี่ยวกับยศตำแหน่ง ได้แก่ ทองราชา ทองนเรศ ทองนารายณ์ ทองบุรพา ทองไทยแลนด์ ทองพิษณุโลก ทองอุบลทองอุทัย ทองสยาม ทองลำพูน ทองวังจันทน์ นครหลวง

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวร จำนวน 10 ประเภท เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ 1) ความหมายเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ พบจำนวน 53 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 56.38 ได้แก่ 2) ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ ชื่อบุคคล พบจำนวน 8 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 8.51 3) ความหมายเกี่ยวกับลักษณะ และกิริยาอาการ พบจำนวน 8 ชื่อ ร้อยละ 8.51 4) ความหมายเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรม พบจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.38 5) ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ พบจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.38 6) ความหมายเกี่ยวกับพืช พบจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.25 7) ความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ พบจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.20 8) ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ พบจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.20 9) ความหมายเกี่ยวกับยศตำแหน่งทางสังคม พบจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.12 และ 10) ความหมายที่เกี่ยวข้องกับอาหาร พบจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.07

ผลการวิจัยพบความเชื่อจากชื่อไก่ชนนเรศวร การศึกษาจากคำเรียกที่ปรากฏในภาษาจะเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ (concept) ที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งนั้นมีอยู่อย่างมีนัยสำคัญ การศึกษาตามแนวคิดด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์จะทำให้เข้าใจและเข้าถึง ลักษณะสังคมวัฒนธรรม ความเชื่อของกลุ่มชนในสังคมและวัฒนธรรมนั้นได้อย่างลึกซึ้ง จากการศึกษาความหมายของชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก พบความเชื่อ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สิริมงคล 2) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์นำโชคและความสมหวัง 3) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์ที่ให้โชคลาภ ความร่ำรวย 4) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จเจริญรุ่งเรือง ความสุขสงบ 5) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์เสริมบารมีคู่บ้านคู่เมือง สรุปเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพ 1 ความเชื่อจากชื่อไก่ชนนเรศวร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบความหมายจากชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 9 กลุ่มความหมาย ได้แก่ 1. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของเครื่องใช้ 2. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ 3. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ และกิริยาอาการ 4. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม 5. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ 6. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับพืช 7. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ 8. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ 9. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับยศและตำแหน่งทางสังคม และ 10. ความหมายที่เกี่ยวข้องกับอาหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา เจียพงษ์ (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่องลายผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก : การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ ทั้งนี้ พบกลุ่มความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อลายผ้าทอในจังหวัดพิษณุโลกที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช ความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ ความหมายเกี่ยวกับลักษณะกิริยาอาการ ความหมายเกี่ยวกับยศตำแหน่ง ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ศึกษากลุ่มความหมายของสัตว์เลี้ยงในจังหวัดพิษณุโลก สะท้อนให้เห็นแนวคิดหรือโน้ตทัศน์ของชาวจังหวัดพิษณุโลกกับสัตว์เลี้ยง คือไก่ชนนเรศวร และโน้ตทัศน์สิ่งของเครื่องใช้เช่นผ้าทอในจังหวัดพิษณุโลกที่สะท้อนจากการตั้งชื่อเรียกไก่ชนนเรศวร และชื่อเรียกลายผ้าทอในจังหวัดพิษณุโลกอย่างมีนัยสำคัญสะท้อนความเชื่อ วิถีคิดนําสัตว์เลี้ยงรอบตัว นำความหมายดี แฝงความหมายเปรียบในการตั้งชื่อ ให้มีความสำคัญต่อสัตว์เลี้ยงและบรรพบุรุษตั้งชื่อสัตว์เลี้ยงให้นําความมงคล ความรํารวย นําชอกดี เสริมบารมี และความสำเร็จมาให้ผู้เลี้ยง และผู้สวมใส่ผ้าทอเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบความเชื่อจากการตั้งชื่อไก่ชนนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สิริมงคล 2) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์นําชอกและสมหวัง 3) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์ที่ให้โชคลาภ ความรํารวย 4) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ และ 5) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์เสริมบารมีคู่บ้านคู่เมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพ็ญ เหล็กดีเศษ (2559) ที่ศึกษาเรื่องความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อเรือยาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนผ่านการตั้งชื่อเรือโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อเรือยาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า มี 4 ประการ คือ 1) ความเชื่อเรื่องโชคลาภ 2) ความเชื่อเรื่องตัวเลข 3) ความเชื่อเรื่องสิริมงคล และ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อจากชื่อไก่ชนนเรศวร โดยเฉพาะเรื่องความเป็นสิริมงคล โชคดี และความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของ โสภิตา โสมะเกิด (2560) ศึกษาเรื่องการตั้งชื่อวัวชนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลวิธี

การตั้งชื่อว๊านด้านพยางค์ โครงสร้างและที่มาความหมายของชื่อว๊าน และ 2) เพื่อศึกษาวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยมที่สะท้อนจากการตั้งชื่อว๊านภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อว๊านภาคใต้ สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของคนไทยในแทบภาคใต้ ได้แก่ วิถีชีวิต เกี่ยวกับความผูกพันใกล้ชิดธรรมชาติ ความผูกพันและการให้ความสำคัญของว๊าน ความสนใจ ติดตามข่าวสาร ความเชื่อเรื่องผีสง เหวดา และอำนาจเหนือธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องศาสนา ความเชื่อเรื่องลักษณะว๊านที่ดี ค่านิยมเกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทองและเกียรติยศ ค่านิยมเกี่ยวกับการยกย่องผู้มีความรู้ความสามารถ ค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องการสร้างอารมณ์ขัน ค่านิยมเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเองและท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงของภาคใต้ ซึ่งในงานวิจัยชื่อไก่ชนนเรศวรก็ ปรากฏความเชื่อเรื่องศาสนา ลักษณะดีมีมงคลของไก่ และความสำคัญกับสัตว์เลี้ยงเช่นเดียวกัน

ผลการศึกษาชื่อไก่ชนนเรศวรสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อที่คนในสังคมจังหวัดพิษณุโลกมีความเชื่อว๊านไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สิริมงคล ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์นำโชคและความสมหวัง ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์ที่ให้โชคลาภ ความร่ำรวย ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ และไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์เสริมบารมีคู่บ้านคู่เมือง ความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นมีผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งให้คุณประโยชน์ และให้โทษ มนุษย์จึงมีความเชื่อว๊านหากตั้งชื่อไก่ชนนเรศวรที่มีความเชื่อดังกล่าวแล้ว ไก่จะนำความเป็นสิริมงคล ความเจริญรุ่งเรือง ความร่ำรวย มีบารมีมาให้แก่ผู้เลี้ยง

อาจเป็นกลวิธีอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ และเมตตาต่อสัตว์ ผู้วิจัยเชื่อว่า ความเป็นตัวตนของชาวพิษณุโลกสะท้อนจากการตั้งชื่อไก่ชนนเรศวรได้เป็นอย่างดี เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสำคัญ หรือเรียกว่าเป็นมานานุภาพ (soft power) ที่มีพลังอำนาจทางวัฒนธรรม สามารถสื่อสารดึงดูดเข้าสู่ความสนใจของมหาชน สามารถส่งเสริมไก่ชนนเรศวรเป็นพลังขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมความเชื่อ และพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของจังหวัดพิษณุโลก ได้เป็นอย่างดี เช่น ของฝาก ของที่ระลึกจากความเชื่อ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์สิริมงคล 2) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์นำโชคและความสมหวัง 3) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์ที่ให้โชคลาภ ความร่ำรวย 4) ไก่ชนนเรศวร เป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ และ 5) ไก่ชนนเรศวรเป็นสัตว์เสริมบารมี ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือของฝากของที่ระลึกผ่านลายผ้าทอ ภาพวาด พวงกุญแจ รูปปั้น เครื่องประดับ และอื่น ๆ ดังในงานวิจัยของ สุชาติา เจียพงษ์ (2565ข, น. 103) ที่พบว่า มีลายผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก มีลายไก่ ลายไก่โคมขอ ลายไก่ชนพระนเรศวร โดยเชื่อว่าผู้สวมใส่ผ้าทอ ลายไก่จะพบความสำเร็จ ความเป็นสิริมงคล และอุดมสมบูรณ์พูนสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดพัฒนา ส่งเสริมเป็นอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ในจังหวัดพิษณุโลก หรือนำความเชื่อไปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ หรือออกแบบบรรจุภัณฑ์ จากไถ่ชนนเรศวรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มเศรษฐกิจจังหวัดพิษณุโลก ถือเป็น soft power หรือ มานานูภาพได้อีกช่องทางหนึ่ง รวมทั้งพัฒนาสายพันธุ์ไถ่ชนนเรศวร ตามอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่แท้จริงของจังหวัดพิษณุโลก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการตั้งชื่อสัตว์ประเภทอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบกลวิธีการตั้งชื่อ รวมทั้งความหมาย และความเชื่อคนไทยในแต่ละจังหวัด เช่น สุนัขพันธุ์บางแก้ว
2. ศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อสัตว์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในประเทศไทยหรือต่างประเทศ เพื่อให้เห็นความเชื่อที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- นิสิต ตั้งตระการพงษ์. (2558). *ไถ่ชนนเรศวร*. พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- พรเพ็ญ เหล็กดีเศษ. (2559). *ความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อเรื้อยาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก. (2548). *ไถ่ชนนเรศวร สัตว์เอกลักษณ์ เมืองพิษณุโลก*. พิษณุโลก: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก.
- สุชาติา เจียพงษ์. (2553). *การศึกษาเปรียบเทียบคำบุรุษสรรพนามในภาษาไทย 4 ถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- _____. (2565ก). *ลายผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก : การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ*. *วารสารศิลปศาสตร์และไทยศึกษา*, 44(3), 1-14.

- _____. (2565ข). *ผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก : การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อจากลายผ้าเพื่อเพิ่มคุณค่าของผลผลิตสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์* (รายงานผลการวิจัย). พิษณุโลก: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- โสภิตา โสมะเกิด. (2560). *การตั้งชื่อวรรณภาคได้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Nida, A. (1975). *A Componential analysis of meaning*. Mouton: The Hague.